Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советсин Союза Коммунистическин парте Нохч-ГIалгIайн обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхаллин Советан Министрийн Советан органа.
Орган Чечено-Ингушскийн обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВА 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 16 (4341). ШИНАРДИ, 7 февраль, 1967 шу. Мах 2 пен.

ВIаьстанна кийчлу

Юрбоблахана доарIаьмера культурин — иIа, хьаьвIа, пуна, шекара сиенна лаьмнан 2600 гектар а тIе оттене. Шерагара шерага лаьхлу оаьхча хIара гектара лоарIаьн. Ту тIаьра растениеводстера продукци лучкIагIа некхар лаьхчера гекхарг пеI доархI бахкана кхаьн лелаьрашка. Хьаьна, берзаг даьне а кхетане гIулаьх хер дIадех лаьхто, цунга хьежа на хуо ГIуьнгьан а.

Уьх юбилейни шера юрбоблахана культурин дикагIа кIезера къаьстера чIоагIа цунан тIаьлийнтаз отделене кхаьн лелаьрашен механизаторашен. Соахка гурахьа юн культурин хаьнкаьн иIа а йейна зийн аьхар ВIаьстан вехьа юн культурин IIан лаьрIа зеррта лаьхто кхаьн ГIалгIайн ВIаьстан ГIулаьн. Аьхача лаьхтанна дукха гIулаьн юн. Гурахьа юн культурин IIаьйнчаьнан зийн аьхача лаьттех 120 тонн минеральн удобренеш тайсаг IIаьра гектара цIьа пентнер кхочийташ, IIаьта ешитта IIоаьдаг чуйлийнташ хIай дикаьг. Кхо тIе органически удобренешца кхаьдер лаьрIаьг ва. IIаьнаьн 1400 тонн кхо хьаьнка IIаьвзаг. Дадаьхача шерера а екхар оаьха органически удобренеш. Кхаьбаьхьа, IIаьн уьх лучкIагIа зийн бергбочуна тайпара ехна лаьнна тIе.

Шенара сиенна юрбоблахана лаьтта кийчийн оаьхча IIаьдаьхча шера гурахьа. ГIаьлагIа аьхар еррнга участкашца IIаьта теоаьдан шаьнгIаьнна ешаьнна. Ю хьаьнна ешаьнна ешаьнна. Ю хьаьнна ешаьнна ешаьнна. Ю хьаьнна еш

ТВОРЧЕСТВО, КЕРДАДАРАШ, ИНИЦИАТИВА—ДУККАГІА

Нохч-Гіалгіайчен культура болхлой хьалхарча съездера

ХІАНЗЧУЛ ТІЕХЬАГІА ДЕ ДЕЗАШ ДУККА ДА ГІУЛАКХАШ

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ГІИНИСТРИН СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА НОВ. ГАЙРБЕКОВА ДОКЛАДАЦАРА

Ший творческин нийс боьхьонца тоьаллиа а йолаш еннай ший Дахье кердана 1967 шерах чу — лучше тіа вгтара хьалхарча болхлойн ахархойн паччахьалкхен шозхтчен итт шу хьалха шера чу.

Бокхца кегда тіа бакьвоьл коммунизма материалъно - техническин базе ян хьаерз дагьаьвр тоькьа гіоьла, Коммунизм хьалхара гіулакха ю шоацкерз деанглаш дела дикха лаьцна Нохч - Гіалгіайчен хьалхарчо.

Мехка кегоре чуьх 50 шу ахар— дукха ца кіа, цхьаьммаца, нохчийн тіа-Гіалгіайн массеш бІаьш шерашца шийла хьаьл х тевжаш я из. Сийлаьъ - бокхача Октябрьн хьалхарчо кар кхьметтеп шоай йоьаьчу-дешар а хьинбаьл. Советсин Іаьхьало дІаьдьвьхьал Нохч - Гіалгіайне политическин, бокхина, культурнин гіулакхашца тіе-хьайнна хулла. Аьхха уьх тіехьаьлчо шера республикин хьалъьаьй 20 совеіа йоькха промышленнин предприяти, 73 зазар берга мотгиг йола общеобразовательнин школа, 8 зазар совеіа мотгиг йола берий бешамашн йолешн, ктташ культурнин - просветительнин учреждеиеш, 800 зазар ворхІ кІандаркн мотг йола чуьв дІеиаш.

Берриг ца йолаув - дешар хоьш бола республика а хинна Іаьттаьй Нохч - Гіалгіайне. Аьхха общеобразовательнин школашца-Іаьна дешаш 240 зазар гаргга дешарца, болх бол 10 зазар совеіа Іаьхьарго ва. Республика хьалха боьхьаьн Іаьна йолу ва дикьерзн мотгиг йола специальнин образованин йолу 8 зазар Іаьна ваьа аьлна йола саг, парех ахан—хьалнах. Республике бахьаьа ваьа ешаьча Гіулакхашца лаьрхІа а бІаьш массовин техническин библиотекеш, культурна дворецаш, клубаш, кинеустановкаш, профессиональнин школ-хьаьл театраш... Нохч - Гіалгіай чу я 190 зазар радиоточкен радиоприемникн, 60 зазар телевизор. Кхаьв метгада арадоьзл ийлина тіеран 160 зазар экземпляр а йолаш дІаьа 35 газет.

Нарт ХХІІІ-на дьаьлло бекгаллаьхьхьал, коммунизм хьалъьеча Іаьхьа доллаш йола толамаш дукхачча хьалле къьхьаргамдоьтта юкъе кхеташцен бокрагех бола ешийна - политическин балвин тіийна хилар. Совеан хьалхьхьал идеологическин фронтца кхоьсачІ салаш бергий бахьна кортерна лагІаьмаш. Цо кайтіа культура, литературна, искусства болхлой, творческин союзий кортерна лагІаьр хилар цо ветеран шах мохьлин лиьча гіулакмех бина кхобарах латтаьн хилар. Уж гіулакхаш — коммунистическин мораллаьца сецаьнна хьаьнна, цо гражданин хилар Іаьнна кхетадар, советсин патриотизмин пролетарсин интернационализмнех тіина йолаш хилар.

Республика культура учреждениеш, нарт XXIII-на съезда решениеш лаьхчаьн а еш, кІеанг - дукха тоьлаьх къьхьаргамдоьтта коммунистическин кхетам бахьна гіулакхаш. Вайна хет, балка тіа ІІІІхо тоьлаьн бакхца йІаьн ца вгтара хьалхарча арбІаьна дукха къьхьаргамой культуранин искусствамен юкъеъаьр, культурно-просветительнин балвин ІІІІийло - политическин художественнин бовраш лаьхьар, кердадарш, культурно-просветительнин балвин ІІІІийло - политическин художественнин бовраш лаьхьар, кердадарш, клубаш, театраш, библиотекаш материальнин баьа ІІІІхо ІІІІоаГІаьн санна доьла доьхьаьнгера йолаш Шенан-Аьлхьаьнгера культура, литература, искусства болхлой, творческин союзий кортерна лагІаьр цар со-ветсин ваьа мохьлин лиьча гіулакмех бина кхобарах латтаьн хилар. Уж гіулакхаш — коммунистическин мораллаьца сецаьнна хьаьнна, цо гражданин хилар Іаьнна кхетадар, советсин патриотизмин пролетарсин интернационализмнех тіина йолаш хилар.

Республика культура учреждениеш, нарт XXIII-на съезда решениеш лаьхчаьн а еш, кІеанг - дукха тоьлаьх къьхьаргамдоьтта коммунистическин кхетам бахьна гіулакхаш. Вайна хет, балка тіа ІІІІхо тоьлаьн бакхца йІаьн ца вгтара хьалхарча арбІаьна дукха къьхьаргамой культуранин искусствамен юкъеъаьр

ДЕРРИГА А—СОВЕТСКИ НАЬХА УНАХЦІЕНО ЛОРАЯРА

Коммунистическин партеи Советски паччаьлхьхенон хаддаиа йоакхо,ю вай мехкарна ньаьхьа унахциено лорарна, ха тіа-тіа дукхагіа чІогІаьрна СССР-а баьхьа ньаьхьа деи дела медицинскин гІулакех дІаьо а «тоадреи вар унахцієно лорарнен гІулакех» КПСС ЦК-ан СССР-а Министрий Советон 1960 шера 14 январе баьхьа соцаме, КПСС АХПІ-ча съезда директиванна, уьх тІехьаьчарна шеранна арадаьлаьнна хьаьма документаша кьаьстта темаш ду хьалха унахцієнон парте хьаьдда йоаьхо еш хилара.

Партеи правительствах еча ду йоаьхорах дела дукха чаьсалаш доаладе йина а вай республикан хьаьна а.

Революцин хьалхара юрташка баьхьа нохчашта 104 аьар гаьра лоархІаш цаьа лор вар вараш, хІаьта ду хана берригаш а 70 аьар мара ца хинкада гІаІІашта цхьа лор вар фельцьер. Баьхьа ньаьхьа специальнаьнин квалификацинин новкъаьрчаьлаьрна ду лаьрна. Лаьарр тоттаьй сар дира тІаьхьана йиш йоацаш хІарах ньаьхьа цІий іуьхьаьн болча, ший іезайбеча хьежаьчу нагара, «кинашца» тайнаьна нагара кІайка воаьаьн хІара. Ду нах Іезайбеччаьр дечаьа «ларбаьа» дукха боаьра нах, кьаьстта берашца, чІогІгІа даржар хала лаьарарна — тубекулез, венерическин инфекционин лаьарашца. Баьхьа кинтгіа, Іилмаш лардица дарба хара гІулакех геттара миска латтача ваьаьр дІаьсхьар шеначо летана дарба дерзодна нах халхьах хьаьлаьр, молхаш лаьар. Наха хьалча лаьарий зем баьхьара, ньаьхьа лаьрда тІа кьаьлнаьр дарба де хоаьш болча нах, кораййр дарбанг молхаш.

Хьалха дика боаьшш бар Маьстинчин лаьрш. Царна англійскин корт Джеперан хьалхарчу тайнаьг КІайнаьн хьалхарчу мяха токара гІулакех Керда ешо йола хьалхаьнера операцеш Іема а ях, толамца еш хиннаьг шар. Ньаьхьа баьхьа ешаьненача хана Нохчі-ГІаІІайчене хиннача маьхьаьгаьна. Іилмаьлоа, пачаьтелана дарьа йоаьшоч хоаьш да из. Из баьхьу нохчийчаьрна ГІаІІайчаьхьа кьаьстанан оаьхьаьнан геологиаьн корйогІачу сага карта тутетта а, царна операцеш ях хилар муьх гучулаьца. Ньаьхьа уьм муьлш математическе лоархІамех кхо бІаь а ях гулакгІа а ду ха йоаьшш ца.

Вайнаьха хьалха лоарнга лиьна хоаьш хиннаьг лаьгаьна ньаьхьаьн ньаьгІйоаьхо, доаьлаьч а ньаьйлаьч а горах хинна кІаьнин ерсаьс. Цоаьнна ла воаьдаьлаьна, даьсш сеца, дарбанг де, ха хьалха, хьаьлаьна лорбанг ньаьхьа, уьх дарбанг де хоаьш болх нах геттара кІаьнна хиннаьг, наьмогаш болх нах геттара

Совєтий Іаьдала ший йоаьхо еш хилар, хьалхарчу ньаьхьаьнна ньаьхьа ньаьхьа ньаьхьа хиннаьг лорнаьг ньаьхьа ньаьхьа ньаьхьа

ДОЛЗОЛ ДЕХЬАРА

ТАХАНАРА СИРИ

Из хьона сирийски инженер Сирих Буни цхьа шу хьанна, Батева берда йиста вахна я вешаш, выпускной хузовски университ дІаяьна кийчуьнан хиннан. ХІинз Европата берда йиста це практика чакхйовзу ца Прагски университета Іомаьл эканнан.

СУРТА ТІА: Сирих Буни советски геодезист В, Терентьевн электропередача пхиъаьлаьттан пхиъ тоаьла юлайча. Цу пиматІа тек хьарчІа Европатан плотина ечо.

Л. Медведий стут.
ТАСС фотохроника.

ТХА ЗАОЧНИ СЕМИНАР

ПЕНГАЗЕТА РЕДКОЛЛЕГЕ БОЛХ ВІАШТІЕХЬБАККХАРИ ЦУННА ПЛАНИРОВАНИ ЯРИ

ПЕНГАЗЕТИЙ РЕДАКТОРАШТЕН РЕДКОЛЛЕГЕЙ ЧЕЛНАШТЕН ДОЛЧА ПОКЬЬОСТАДА

Пенгазета редколлеге болх вІаштІехьбаккхарн газета хьалхаьжна латтаяь декхарашца хьежжа. Коллективнан пропагандистн, агитатора, организаторашн функцнеш йизза а дина а кхоалгІаьнчарашца. Цу болх йистехьбоаьлча а пийса а вІаштІехьбоаьлча газеташ мІра.

Вай советски кепайоаьнах доаалла белгалдаьра гІулаьрх да из лаьхьа идейнаьш. Іоаьрга партийнаьш, профсоюзнаьш йолаш. Хилар. Вай кепайоаьнна ина да из дайм, юкъарчаьл доаиллан дуьхьала нахана дуьхьедина хилар.

Владимир Ильич Ленина, большевистски газета редакце организационни дарджн кхоастам а беш, 1904 шера «Новкъостаьнца доаьна письмеш» ца ялаьна:

«...Органе хийна, а денаьле а хургьа ваьна лаьх литературе литератор ваьна 500-и 5000-и болхзе кхоачаьн хилар».

ХІаьна пенаьлга мара яьлаш Ильич ше морг кхы воаьшаш хургьар. Дика гуш хинна хиларх. Цунна ну хаьнна а пийна хьалхаьнна латтаяь санна біаргагуш хиннад пресса, вай пенйоаьнна оалаш йолча пресса кхыстта нерда тайна. Из пресса хьаьнабаьрам-и, профессиональни журналисташ а йолаш, литературн доаьна ца 500-и 5000-и болха боаьлхоаьл на йий. Цу болхлоаьс пийна ког гІортоаьгІа из дерригача вай кепайоаьнна, хІаьта вай газетаьгІа, радиоаьна, телевидениена йолаш хьаьжжаьл кхоачаьчн журналистий кердаь кадрашца а дарех хьаьхул.

1901 шера ше «Искра» ц1а номер гІа кепетаьчн «Сенгера декъаьстдаьр» яхча статьа тІа Ильича яьдаьл, гаьна роль духьхьала цьаьн идеин дІаоаьжжарца. Ина, ненаьрчаьнна политически кхетамаш кхебоаьлн политическн пхьаьгІаьнхой юкъъеьрадаьн тІех на йоаьлаш ян, яхаьн. Ленина цу статьа тІа ба а баьсо кердача тайпарчн а кепайоаьнна классически кхоастам «Газет—коллективна пропагандистн коллективнан агитатора хиннн на Іеш, ниттта коллективнн организатор а дан».

Кепайоаьнна орган йе а пенгазет дале а ба доаьлаш, хьаьнг доаьла вай газет вІаштІехьаьккха «Іаштаьлара лард я сийлаьх-воккхача Ленина из хьекам. Дуьхьала ньха хилар — газета бернинча балха лард я. Кхы ненаьрца агара а хьаьлаьІа эпоха ваьнна. Из авторски коллектив газете дакъа дуьхьна юкъъеьрца еза редколлеге. ХІаьта цун новкъостаьнца Советски Союза Коммунистически парте политикина вай общественни строй воаьхьарца лард газета оагІонан тІа пропаганда лелле а из чакхьана а еза.

Редколлеге ламаьрнан ниитте дІаеза нийсеердаь, масала, 5 саг юкъе волча редколлеге чІенаьта юкъе.

Редакторо нийна тІаьн коллективна партийна, комсомольска, профсоюзна хьаьрга дешаш кхаьрна кечкар. Цо пийна гечтарна дика ахетош ма ший из партийни бюро, профбюро, комсомольски организацие бюро еергачча заседешна хулаш хила ешаьгІа. Цун блокнотехь тІе массе ю хаьа хьаьгІа дела партийни, профсоюзни, комсомольски хьаьрга дуьхьаьлча бакхьаьрца, къаьхьаьста бола беседаш, уйлаш.

Редакторо заместитель шийна тІаьн производственни пхьаьрга дешаьн, гоналистически яьхьа лелам, кердо техника, рационализаци, изобретательство юкъъеьхьар ниитта лела яьдаьлг.

Редколлеге хьоаьлгІе члено кхы ньхьа йитаьгІа, культурно-сердалон балхаьн, спортаьна юкъаьнна материаьлаш.

Редколлеге виьлгІе член — из-ка ю сурташ деккара, художественни чам бола саг. Цо йоаьхьо-ертьа хІара номер тІе фотокорреспондент, сурташ, карикатураш хилийтаьра. Из ньхьагІа газета вертеька (материаьлаш газета оагІо тІе са-ca нийсьер) хьаьхьаргаьна номераш ергаьгІа хилийтаьра а. Иштта ешаьгІа ешаьгІ ца ешаьгІ ца сурташ деккара тІеза боаьл художникаш, фотоаьрцаш юкъъеьхьаьгІа.

ХІаьта ергаьгІа а редколлеге эгІара ньхьхьаьгІа деккар — из да ергІаьна болча газета номера материаьлаш вІаштІехьбоаьлгІа, демонстрацаьрг, работоаьрнаьрца ниитте фуьлаш шерделга, корреспоненци ньхьа парна хІара деккара ньхьхьаьгІа лаьтаьделгІа.

Мел ха юкъе йолаш арадулла деза газет? Кест-кестаьгІа арадуьлгІа дикагІа хиларн бакъ ма дий. Уьзаьла долла а хІаьна керттерна дьаьхьа газет хьаьлаш болча хьаьл, нуьнна вулгаьлаш ретт, ньа ньхьаьрг а ниитаьтьхьа а тайна да.

Нагоьна санна пенгазет дукха гонах арадуьлаш хуьле, редколлегеле ньхьа лукка материаьлаш ньхьа а ду, газета тІа ялаьнна доаьшна арадулла деза газет.

ПЕНГАЗЕТА ПЛАН

Уьттаьнна кригоаьлаш болийн-ньхьаГІ газет арадуьлгІаьра ниитГІ. ХІаьта, уьттаьнна яртьан. Газета чуьлаьнна дикагІа тоабаран пун идейнн бларна ладкхьаьрш эпоха лоарХІаьнгІеччаьна ньхьа цаГІ да из. Ньхьа ше-цаьгІе ньхьарга дог дика, ялаш йоаьлаш болх бо йийр ю. ХІаьта сенаьх лаьца, фуд ньхьа дешаьр? Производства ньхьара юкъй тахьаьн эгІара лоарХІаьмеарлар, пиртеи законнстьеьнан директораш, коттеджна партийнн органа решеьнаш, партийни организацие план-газета планированнн кра лард я.

Хьаьрда йолча хинна (бетта, хьаьрда ше хинна) уьттаьнг газета плана ньхьа мел ушаьа дешаьгІа а тайп-тайпарна постаьмеГІа а хуьл цун чуьлаьнна, цун дикьа ньхьагІа, рабселькорий статьаш, корреспонденции, заметкаш классификацин ниитта йолаш хуьл.

План ньхьаьгІа а лоарХІаьнг а социалистически хьаьжжаьш сийрдаьлгІа, хІаьта из вай дерригача кепайоаьнна ергаьра а мессаьра а тоаьа ньхьа ХІаьн, вай мохк ца йолаш ньхьбоаьГІачо 50-ГІаьчА шера ну йоаьнаьлаш, хІара редколлеге ньхьаьгІа болийн-ньхьаьгІа ньхьаьгІа ньхьаьгІа